

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Warszawa, dnia 10 listopada 2017 r.

Poz. 10117

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

z dnia 9 listopada 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie z Heleny Kozłowskiej na Grażyny Gęsickiej.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m. st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Heleny Kozłowskiej. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy, oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Heleny Kozłowskiej wypełnia normę art. 1 ustawy.

Helena Kozłowska (właśc. Bela Schöncherz) ps. „Ola” (1906-1967) była działaczką Komunistycznej Partii Polski. W okresie budowy systemu totalitarnego i dojrzałego stalinizmu była członkiem centralnych władz komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Urodziła się 24 września 1906 r. w Oświęcimiu.

Po ukończeniu gimnazjum wyjechała w 1928 r. do Krakowa, gdzie uczęszczała na kursy handlowe. W tym samym roku rozpoczęła pracę na stanowisku księgowej w firmie Reiner. Już na początku 1929 r. wstąpiła do Komunistycznej Partii Polski – została sekretarzem konspiracyjnej komórki tej partii, a następnie weszła w skład Komitetu Dzielnicowego Śródmieścia. W tym samym czasie wyszła za mąż za działacza krakowskiej KPP, członka jej Komitetu Miejskiego, Henryka Schöncherza. W 1930 r. została aresztowana po manifestacji urządzonej przed fabryką Zieleniewskiego. Spędziła 4 miesiące w więzieniu św. Michała. Zamieszkała wraz z mężem w Warszawie, gdzie kontynuowała działalność w KPP.

We wrześniu 1931 r. Helena Kozłowska została wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie skazana na 4 lata więzienia za działalność antypaństwową. Po wyjściu z więzienia w 1935 r. przebywała kolejno w Krakowie, Płocku i Warszawie, zakładając z ramienia KPP komórki Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom (MOPR), będącej zapleczem dla sowieckiej działalności w Polsce i w innych krajach. W pierwszej połowie lat 30-tych KPP prowadziła konspiracyjną działalność antypaństwową na rzecz Związku Sowieckiego i ruchu komunistycznego. Żądała oderwania od Polski zarówno ziem wschodnich, jak i Pomorza oraz Górnego Śląska. W reszcie kraju zamierzała stworzyć polską republikę sowiecką. Kozłowska w sierpniu 1936 r. została ponownie aresztowana za komunistyczną działalność antypaństwową. Wyszła na wolność na początku 1939 r. – już po rozwiązaniu KPP przez Komintern. We wrześniu 1939 r. wraz z innymi komunistami pozytywnie oceniała agresję sowiecką, przedostając się na ziemie okupowane przez Armię Czerwoną. Wraz z mężem zamieszkała w zajętym przez ZSRS Białymstoku. Rozpoczęła działalność kolaboracyjną z władzami okupacyjnymi. Pracowała początkowo w sowieckim dzienniku „Wolna Praca”, a następnie objęła stanowisko obwodowego instruktora MOPR. Podczas ataku niemieckiego na ZSRS w czerwcu 1941 r. przebywała na terenie Łomży. Nie zdążyła się ewakuować w głąb ZSRS. Pozostając na terenach zajętych przez wojska niemieckie, Kozłowska nawiązała kontakt z rozproszonymi grupami dawnych działaczy KPP. W maju 1942 r. przyjechała do Warszawy, gdzie przystąpiła do tworzonej przez grupę przerzuconych z Moskwy dywersantów Polskiej Partii Robotniczej. Zajmowała się m.in. redagowaniem podziemnych pism komunistycznych: „Głosu Warszawy”, „Przeglądu Tygodnia”, a także „Trybuny Wolności” i „Głosu Ludu”. Od 1943 r. Komitet Centralny PPR skierował ją do współpracy m.in. z Janem Krasickim „Kazikiem” i Hanną Szapiro „Sawicką”. W 1944 r. pełniła funkcję oficera politycznego w tzw. Batalionie Szturmowym AL im. „Czwartaków”. W lipcu 1944 r., po przejściu władz PPR na obszary zajęte przez Armię Czerwoną, weszła w skład trzyosobowego tymczasowego kierownictwa PPR na terenach okupowanych przez Niemców. Wraz z AL-owcami, którzy znaleźli się na obszarze walk Powstania Warszawskiego, wzięła udział w działaniach zbrojnych. Następnie działała w strukturach PPR na obszarze podmiejskim (współpracując z sowieckim oddziałem spadochroniarzy Mirosława Krajewskiego „Piotra”). Po zajęciu pozostałych terenów Polski przez Armię Czerwoną aktywnie uczestniczyła w budowie komunistycznego systemu totalitarnego. Zarówno w pierwszych latach powojennych, jak i w okresie dojrzałego stalinizmu była członkiem centralnych władz partii komunistycznej: w latach 1944-1959 była członkiem Komitetu Centralnego PPR, a od 1948 r. – członkiem KC PZPR. Równolegle w latach 1945-1947, a więc w okresie zwalczania podziemia niepodległościowego, opozycji politycznej i oporu społecznego, była zastępcą, a potem kierownikiem Wydziału Propagandy KC PPR. W latach 1947-1954 kierowała Wydziałem Szkolenia Partyjnego. Od 1954 r. pracowała jako zastępca kierownika Wydziału Organizacyjnego PZPR. Kozłowska była także wieloletnią członkinią Rady Naczelnej koncesjonowanej organizacji kombatanckiej – Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (ZBoWiD). Zmarła 23 listopada 1967 r. w Warszawie.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej.

Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Heleny Kozłowskiej na ulicę Grażyny Gęsickiej.

Grażyna Gęsicka żyła w latach 1951 – 2010. Była socjologiem, politykiem, ministrem rozwoju regionalnego. Stworzyła efektywny system pozyskiwania dla polskiej gospodarki środków z funduszy UE. Posłanka na Sejm VI kadencji. W 1980 r. wstąpiła do „Solidarności”, była współzałożycielką struktur związku w Instytucie Socjologii UW.

W 1981 r. wykładała we Wszechnicy Robotniczej Solidarności. Po wprowadzeniu stanu wojennego zajmowała się organizacją i wykładami w niejawniej Wszechnicy Robotniczej Regionu Mazowsze NSZZ „S”. Od 1983 r. inwigilowana była przez funkcjonariuszy Służb Bezpieczeństwa. W 1989 r. uczestniczyła w obradach Okrągłego Stołu w podzespole ds. górnictwa. W latach 1989 – 1991 była koordynatorką naukową Ośrodka Badań Związkowych NSZZ „Solidarność Regionu Mazowsze. W 2007 r. otrzymała Nagrodę im. Władysława Grabskiego przyznaną przez Konfederację Lewiatan. Zginęła tragicznie w katastrofie smoleńskiej.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

Wojewoda Mazowiecki:
Zdzisław Sipiera